

Inkoopbeleid gemeente De Ronde Venen 2024-2030

1. Inleiding

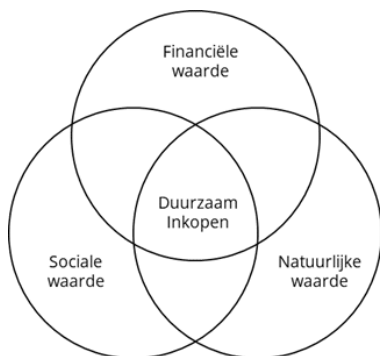
Als gemeentelijke overheid dragen we de verantwoordelijkheid om actief te werken aan een houdbare en duurzame toekomst voor onze gemeente, met onze inwoners en bedrijven. Een cruciaal onderdeel hiervan is de wijze waarop we producten en diensten inkopen. Het professionele inkoop- en aanbestedingsbeleid dat wij op dit moment hanteren, maakt doelmatige en rechtmatige inkoop mogelijk. Dit levert niet alleen potentiële besparingen op, maar waarborgt ook de kwaliteit van opdrachten.

Willen we als gemeente écht toekomstbestendig en duurzaam zijn, dan kunnen we niet zonder een nieuw – duurzaam – inkoopbeleid dat daar ook op geënt is. De producten en diensten die we inkopen, moeten daarvoor voldoen aan nieuwe kwaliteitseisen, tegen de meest efficiënte kosten. Dit inkoopbeleid kan bovendien de samenwerking met lokale ondernemers versterken in gemeentelijke projecten (daar waar passend). Deze vormen van samenwerking vinden plaats binnen de geldende juridische kaders. Kortom, met dit nieuwe inkoopbeleid willen we als gemeente de juiste balans vinden tussen beste prijs, duurzaamheid en sociaal ondernemerschap. Wij gaan dit bereiken door te sturen op onze *hernieuwde* inkoopdoelstellingen.

Dit nieuwe, duurzame inkoopbeleid biedt het kader waarbinnen wij, als gemeente De Ronde Venen, onze inkoopactiviteiten vormgeven. Het is zowel bedoeld voor alle medewerkers binnen onze gemeente (om zich eraan te conformeren en te committeren), als voor onze (potentiële) leveranciers. De inkoopactiviteiten worden geïnitieerd vanuit de gemeentelijke doelstellingen, zoals hierna beschreven in hoofdstuk 2. Nadere details over het inkoopproces komen in hoofdstuk 3 aan de orde.

Ambitie van onze gemeente

Gemeente De Ronde Venen wil transparant zijn. We gaan zowel voor financiële als operationeel haalbare langetermijnresultaten. Daarbij werken we continu toe naar een evenwicht tussen financiële, natuurlijke en sociale waarden. Als opdrachtgever van inkoop nemen wij daar, in samenwerking met onze leveranciers, graag de verantwoordelijkheid voor. We kunnen daarom ook helder de keuzes onderbouwen voor de producten en diensten die we inkopen. Daar blijft het wat ons betreft zeker niet bij; we kijken ook naar de wijze waarop wij met onze leveranciers kunnen werken aan verbeteringen in de gehele keten.

Verantwoordelijkheden van onze gemeente

De ambitie die wij als gemeente hebben, brengt verantwoordelijkheden met zich mee, die wij nastreven met ons inkoopbeleid. Die verantwoordelijkheden zijn:

- Rechtmatig en doelmatig inkopen tegen een concurrerende prijs, zodat gemeenschapsgelden op een controleerbare en verantwoorde wijze worden besteed en aangewend. Inkoop vindt plaats tegen een optimale (integrale) prijs-kwaliteitverhouding.
- Maatschappelijk verantwoord opdracht geven en inkopen volgens de 6 MVOI-doelen van het Nationaal Plan MVOI 2021-2025.
- Continu positief bijdragen aan het gehele prestatieniveau van de gemeente.

2. Gemeentelijke doelstellingen

Doelen voor 2030

Gemeente De Ronde Venen heeft doelen geformuleerd voor 2030 om de in hoofdstuk 1 genoemde ambitie en verantwoordelijkheden te concretiseren. Deze geven richting aan de ambitie en verantwoordelijkheden, en zorgen ervoor dat we als gemeente objectief en gestructureerd kunnen rapporteren over de voortgang van onze doelen. Dit doen wij in de jaarrekening. Wij streven vier hoofddoelen na, die we met elkaar verbinden:

<p><i>Doel 1:</i> Rechtmatig en doelmatig inkopen tegen een concurrerende prijs</p> <p><i>Doel 2:</i> Inkopen tegen de optimale integrale prijs-kwaliteitverhouding</p> <p><i>Doel 3:</i> Als gemeente een integere, betrouwbare, zakelijke en professionele opdrachtgever en partner zijn</p> <p><i>Doel 4:</i> Maatschappelijk verantwoord inkopen</p>
--

Doel 1: Rechtmatig en doelmatig inkopen tegen een concurrerende prijs, zodat gemeenschapsgelden controleerbaar en verantwoord worden besteed en aangewend

- De gemeente werkt conform wet- en regelgeving en houdt zich aan de bepalingen van het daaruit voortvloeiende inkoop- en aanbestedingsbeleid. Bovendien streeft de gemeente doorlopend naar doeltreffende en doelmatige inkoopprocessen.

Aanpak: de uitgaven van de gemeente worden verantwoord in de jaarrekening, en zijn passend bij alle inkoopdoelstellingen.

Doel 2: Inkopen tegen de optimale integrale prijs-kwaliteitverhouding

- Bij het inkopen van producten en diensten houden we als gemeente rekening met zowel interne als externe gemeentelijke kosten. Ook de kwaliteit van de in te kopen producten en diensten speelt hierbij een belangrijke rol. Om de voortgang te kunnen meten, rapporteren we op basis van Total Cost of Ownership.

Aanpak: de levensduur van assets wordt verlengd door onderhoud slimmer in te richten en hoogwaardige materialen te gebruiken. In 2030 is de jaarlijkse gemiddelde Total Cost of Ownership van de belangrijkste assets met 10% verlaagd ten opzichte van het basisjaar 2023.

Doel 3: Een integere, betrouwbare, zakelijke en professionele inkoper, opdrachtgever en partner zijn

- De inkoopactiviteiten van de gemeente dragen bij aan het bouwen van langjarige partnershiprelaties die innovatie en duurzame transitie bevorderen, zowel in de interne organisatie als met externe partijen. Hieraan is richting gegeven in de Duurzame Routekaart 'Diensten' (zie bijlage 3).

Aanpak: vanaf het begin van het inkoopproces wordt met interne en externe betrokkenen samengewerkt aan de vormgeving van de nieuwe aanbesteding.

- Voor belangrijke inkooptrajecten stellen we zorgvuldig een planning op, zoals voor grote raamovereenkomsten. In de voorfase van een inkooptraject nemen we strategische beslissingen over de invulling en uitvoering van de opdracht (inkoopstrategie).

Aanpak: we bouwen aan partnerships met leveranciers binnen onze langdurige raamovereenkomsten.

- We kunnen expertise inschakelen en de markt verkennen om het inkoopproces goed voor te bereiden. Voor bepaalde grote inkoopprojecten vinden we het waardevol om tijdig met de markt in gesprek te gaan over toekomstige ontwikkelingen (marktconsultatie).

Doel 4: Maatschappelijk en verantwoord inkopen, met oog voor duurzaamheid, sociale aspecten en het lokale MKB

De gemeente houdt rekening met de financiële aspecten van inkoop, maar ook met de maatschappelijke gevolgen voor mens en milieu. Dit willen we op de volgende manieren bereiken:

- Uiterlijk in 2030 50% minder CO₂-emissie (waarvan minstens 20% CO₂-reductie binnen de inkoopuitgaven) ten opzichte van het basisjaar 2023.

Aanpak: we maken CO₂-reductieafspraken met onze leveranciers en bij aanbestedingen wordt CO₂ meegewogen in de gunningscriteria.

- Uiterlijk in 2030 kopen we 50% circulair in ten opzichte van het basisjaar 2023.

Aanpak: hierbij nemen we binnen 50% van de inkoopuitgaven minimaal twee circulaire criteria mee in de marktuitvraag. In de contractfase sturen we actief op resultaat.

- Uiterlijk in 2030 realiseren we binnen de inkoopprojecten, waar mogelijk, Social Return on Investment (SROI). Met als resultaat dat voor 30% van de jaarlijkse spend van die projecten (waar social return mogelijk is) een sociaal resultaat wordt behaald.

Voorbeeld: reparaties van producten kunnen bijvoorbeeld worden uitgevoerd in een Sociaal Ontwikkel Bedrijf, waar mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt werken. In aanbestedingen kan een koppeling worden gemaakt met de inkoop bij PSO30+ (lokale) bedrijven.

Voorbeeld: aanbesteding van asfaltonderhoud

Een weg is aan reparatie toe. In de aanbesteding aan potentiële leveranciers vragen we als gemeente uit hoe dit asfalt duurzaam kan worden aangelegd en onderhouden. Leveranciers krijgen de ruimte om oplossingen aan te dragen. Zo kunnen er andere materialen met een langere levensduur worden gebruikt, of materialen die eenvoudiger te recyclen zijn. Binnen het partnership met een leverancier kunnen we deze innovatie vervolgens verder uitwerken en daarmee maatschappelijke waarde creëren.

3. Inkoopproces

Het inkoopproces doorloopt diverse fasen. In onderstaande tabel zijn deze fasen van het inkoopproces samengevat. Deze stappen vormen samen de structuur om de inkoopdoelen van de gemeente te bereiken en zorgen voor een doelmatig en doeltreffend inkoopproces.

Tabel 1. Fasen inkoopproces

Fase	Activiteiten
Voorfase	<ul style="list-style-type: none"> - Bepalen van de inkoopbehoefte - Onderzoek aanwezigheid raamovereenkomst - Aanmaken inkoopdossier - Opstellen inkoopstrategie
Specificeren	<ul style="list-style-type: none"> - Opstellen bestek c.q. een Programma van Eisen (PvE) - Opstellen overige aanbestedingsdocumenten
Selecteren	<ul style="list-style-type: none"> - Eventuele voorselectie geïnteresseerde ondernemers - Bekendmaking opdracht via verzenden van de offerteaanvraag, de website of TenderNed - Offertes evalueren - Gunning aan winnende ondernemer - Informeren afgewezen ondernemers - Inkoopdossier bijhouden
Contract	<ul style="list-style-type: none"> - Teken (raam)overeenkomst met (winnende) contractant - Registreren getekende overeenkomst - Contractbeheer in gang zetten
Bestellen	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeren van de opdracht, eventueel met het doen van bestellingen
Factuurverwerking & Betaling	<ul style="list-style-type: none"> - Bewaking budget en check op facturen - Overleg met – en controle op – de opdrachtnemer
Contractbeheer & Contractmanagement	<ul style="list-style-type: none"> - Evaluatie inkoopproces - Meten en beoordelen van de voortgang op doelen

Wij erkennen het belang van een eerlijke en rechtvaardige behandeling van klachten met betrekking tot inkoop- en aanbestedingsactiviteiten. Voor klachten met betrekking tot aanbestedingsprocedures verwijzen we naar de specifieke webpagina "[Klacht over aanbestedingsprocedures](#)", waar gedetailleerdere informatie wordt verstrekt over het proces voor het indienen en behandelen van klachten.

Bijlage 1: Definities

Assets	Veelgebruikt Engels verzamelwoord voor bezit met economische waarde. Bijvoorbeeld: cash, effecten, voorraden, machines, onroerend goed, enzovoorts.
Circulaire economie	Een kringlooeconomie of circulaire economie is een economisch en industrieel systeem, waarin geen eindige grondstofvoorraden worden uitgeput en waarin reststoffen volledig opnieuw worden ingezet in het systeem.
Contractant	De in de overeenkomst genoemde wederpartij van de gemeente.
Diensten	Diensten als bedoeld in artikel 2 Europese aanbestedingsrichtlijn 2014/24/EU.
Gemeente	De gemeente De Ronde Venen, zetelend aan de Croonstadlaan 111, 3641 AL te Mijdrecht.
Inkoop	(Rechts)handelingen van de gemeente, gericht op de verwerving van werken, leveringen of diensten en die een of meerdere facturen van een ondernemer met betrekking tot bedoelde werken, leveringen of diensten tot gevolg hebben.
Levering	Levering als bedoeld in artikel 2 Europese aanbestedingsrichtlijn 2014/24/EU.
Offerte	Een aanbod in de zin van het Burgerlijk Wetboek.
Offerteaanvraag	Een enkelvoudige of meervoudige aanvraag van de gemeente voor te verrichten prestaties of een (Europese) aanbesteding conform de Aanbestedingswet en de Europese aanbestedingsrichtlijnen 2004/17/EG en 2004/18/EG.
Ondernemer	Een ondernemer als bedoeld in artikel 1.1 van de Aanbestedingswet 2012.
PSO30+	De Prestatieladder Socialer Ondernemen (PSO) is een wetenschappelijk onderbouwd kwaliteitskeurmerk van TNO. Dit instrument geeft inzicht in de mate waarin organisaties meer dan gemiddeld sociaal ondernemen, gericht op de arbeidsparticipatie van kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt. Minimaal 30% van het personeel in dienst van PSO30+ organisaties bestaat uit personen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
Social Return on Investment	Aanpak om meer werkgelegenheid te creëren voor mensen met een grote(re) afstand tot de arbeidsmarkt.
Total Cost of Ownership	Het totaalbedrag aan kosten voor de aanschaf en het bezit van een product of dienst gedurende de gehele levenscyclus/gebruikscyclus.
Werk	Werk als bedoeld in artikel 1.1 Aanbestedingswet 2012.
6 MVOI-doelen van Nationaal Plan MVOI 2021-2025	Het Nationaal Plan MVI 2021 – 2025 heeft 6 maatschappelijke doelen die aansluiten op de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties. Namelijk het: <ol style="list-style-type: none"> 1. tegengaan van klimaatverandering (link); 2. stimuleren van een circulaire economie (link); 3. tegengaan van milieuverontreiniging en voedselverspilling (link); 4. stimuleren van een divers en inclusief bedrijfsleven (link); 5. stimuleren van arbeidsparticipatie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (social return); 6. stimuleren van ketenverantwoordelijkheid.

Bijlage 2: Inkoop volgens wet- en regelgeving

In onderstaande tabel wordt verwezen naar enige relevante wet- en regelgeving die betrekking kan hebben op de inkoop van de gemeente De Ronde Venen. Heb je hier een vraag (of vragen) over? Het gemeentelijke team inkoop ontvangt deze graag via inkoop@derondevenen.nl.

Tabel 2: Wetgevend kader

Wet of richtlijn	Omschrijving
Europese wet- en regelgeving	Wet- en regelgeving op het gebied van aanbesteden is afkomstig van de Europese Unie. De 'Aanbestedingsrichtlijnen' en 'Concessierichtlijn' vormen momenteel de belangrijkste basis. De interpretatie van deze Aanbestedingsrichtlijnen en 'Concessierichtlijn' kan volgen uit Groenboeken, Interpretatieve Mededelingen, etc. van de Europese Commissie.
Burgerlijk Wetboek	Het wettelijke kader voor overeenkomsten.
Gemeentewet	Het wettelijke kader voor gemeentes.
Klimaatakkoord van Parijs (2015) (Link klimaatbeleid)	Gemeente De Ronde Venen streeft naar 100% klimaatneutraliteit in 2050. Dit betekent dat we dan geen CO ₂ -uitstoot meer willen hebben op ons gemeentelijk grondgebied. Let wel, in dit streven worden de materiaalgerelateerde CO ₂ -emissies voor de bebouwde omgeving, de uitstoot van vervoer op snelwegen en de effecten van methaan, lachgas, klimaatadaptatie en -bestendigheid, en het vrijkomen van CO ₂ bij oxidatie van veengronden niet meegerekend.
Aanbestedingswet 2012 (Link aanbestedingswet)	De gewijzigde Aanbestedingswet 2012 implementeert sinds 1 juli 2016 de Europese Richtlijnen 2014/24/EU en 2014/25/EU ('Aanbestedingsrichtlijnen'), Concessierichtlijn 2014/23/EU en Richtlijn 2007/66/EU ('Rechtsbeschermingsrichtlijn'). Deze wet biedt één kader voor overheids- en concessieopdrachten boven en – beperkt – onder de (Europese) drempelwaarden en de rechtsbescherming bij (Europese) aanbestedingen. Deze wet geeft het kader voor aanbestedingen voor overheidsorganisaties. Gelijke behandeling Gelijke omstandigheden mogen niet verschillend worden behandeld, tenzij dat verschil objectief gerechtvaardigd is. Ook verkapte of indirecte discriminatie is verboden. Non-discriminatie Discriminatie op grond van nationaliteit mag niet. Transparantie De gevolgde procedure dient navolgbaar (en dus controleerbaar) te zijn. Dit is een logisch uitvloeisel van het beginsel van gelijke behandeling. Zorgvuldige en oplettende inschrijvers moeten weten waar ze aan toe zijn. Proportionaliteit (evenredigheid) De gestelde eisen, voorwaarden en criteria aan de inschrijvers mogen niet onevenredig zijn in verhouding tot het voorwerp van de opdracht. De gemeente past het beginsel van proportionaliteit toe bij de te stellen eisen, voorwaarden en criteria aan inschrijvers en inschrijvingen en met betrekking tot de contractvoorwaarden. Wederzijdse erkenning Diensten en goederen van ondernemingen uit andere lidstaten van de Europese Unie moeten worden toegelaten voor zover die diensten en goederen op gelijkwaardige wijze kunnen voorzien in de legitieme behoeften van de gemeente.
Nationaal Energieakkoord (2013) (Link energieakkoord)	Meer dan veertig organisaties, waaronder alle lagen van de Nederlandse overheden, sloten in 2013 het Nationaal Energieakkoord. Dit bevat afspraken over energiebesparing, meer duurzame energie en extra werkgelegenheid.
Energieagenda (2013) (Link energieagenda)	De Energieagenda schetst de transitie naar een CO ₂ -arme energievoorziening in 2050.

Omgevingswet (2024) (Link omgevingswet)	Sinds 1 januari 2024 wil de overheid via de Omgevingswet de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigen en samenvoegen, zodat het makkelijker is om bouwprojecten te starten.
Gids proportionaliteit (Link naar Justis) (Link naar Pionoo)	De (herziene) 'Gids Proportionaliteit' is in zijn geheel het richtsnoer dat is aangewezen.
Aanbestedingsreglement Werken 2016 (Link naar Pionoo)	In het ARW 2016 zijn procedurevoorschriften opgenomen met betrekking tot de wijze waarop aanbestedingen voor Werken moeten verlopen.

Naast wettelijke kaders zijn er ook richtlijnen die in acht moeten worden genomen bij de inkopen namens de gemeente. In het onderstaande overzicht worden enkele van de belangrijkste richtlijnen verstrekt.

Tabel 3: Kader van richtlijnen

Wet of richtlijn	Omschrijving
Transitievisie Warmte (2021) (Link naar Strategie warmtetransitie De Ronde Venen)	Klimaatneutraal en aardgasvrij-klaar in 2050.
Spoorboekje naar een Klimaatneutrale gemeente in 2050	Het spoorboekje schetst een actieve werkwijze met bijbehorende heldere en haalbare werksporen, die leidt tot klimaatneutraliteit van gemeente De Ronde Venen in 2050.
Coalitieakkoord Ronde Venen Belang, VVD en D66 (2022) (Link naar Coalitieakkoord 'In het hart')	Staan voor een klimaatneutrale gemeente in 2050.
Integriteitsrichtlijnen (Link naar Gedragscode Integriteit Rijk)	<p>De gemeente vindt het belangrijk dat al haar medewerkers integer handelen. De medewerkers houden zich aan de vastgestelde gedragscodes. Zij handelen zakelijk en objectief, waardoor bijvoorbeeld belangenverstremgeling wordt voorkomen.</p> <p>De gemeente verwijst voor meer algemene informatie omtrent het onderwerp bestuurlijke en ambtelijke integriteit naar het document 'Gedragscode Integriteit Rijk'.</p> <p>De gemeente wil enkel zakendoen met integere ondernemers die zich niet bezighouden met criminele of illegale praktijken. Een toetsing van de integriteit van ondernemers is bij inkopen (en aanbestedingen) in beginsel mogelijk, bijvoorbeeld door de toepassing van uitsluitingsgronden of het hanteren van de 'Gedragsverklaring Aanbesteden' (afgekort GVA, zie hiervoor https://www.justis.nl/producten/gedragsverklaring-aanbesteden-gva/gedragsverklaring-aanbesteden-aanvragen, of een Verklaring Omtrent het Gedrag (afgekort VOG)). Extra borging van integriteit kan tevens door het toepassen van voorkennisovereenkomsten.</p>
Privacyrichtlijnen (Link naar Handleiding Algemene Verordening Gegevensbescherming)	De gemeente hecht veel waarde aan de privacy van haar inwoners, medewerkers en andere relaties. Zij waarborgt de privacy door naleving van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). De gemeente ziet er daarnaast actief op toe dat ook de ondernemers waarmee de gemeente zakendoet zich houden aan deze verordening. De gemeente doet dit door hierover afspraken vast te leggen in de te sluiten overeenkomsten en indien nodig door verwerkersovereenkomsten te sluiten.
Uniforme Inkoopvoorwaarden	<p>De gemeente hanteert uniforme inkoopvoorwaarden, tenzij een concreet geval dit niet toelaat. Uniformiteit in de uitvoering draagt eraan bij dat ondernemers weten waar ze aan toe zijn en ze landelijk gezien niet steeds met verschillende procedureregelingen worden geconfronteerd. De gemeente past, mits passend, bij de betreffende inkopen in ieder geval toe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • VNG Model Algemene Inkoopvoorwaarden voor leveringen en diensten • GIBIT voor ICT-inkopen (gemeentespecifieke inkoopvoorwaarden voor ICT) • UAV 2012/UAV-GC (generieke voorwaarden)

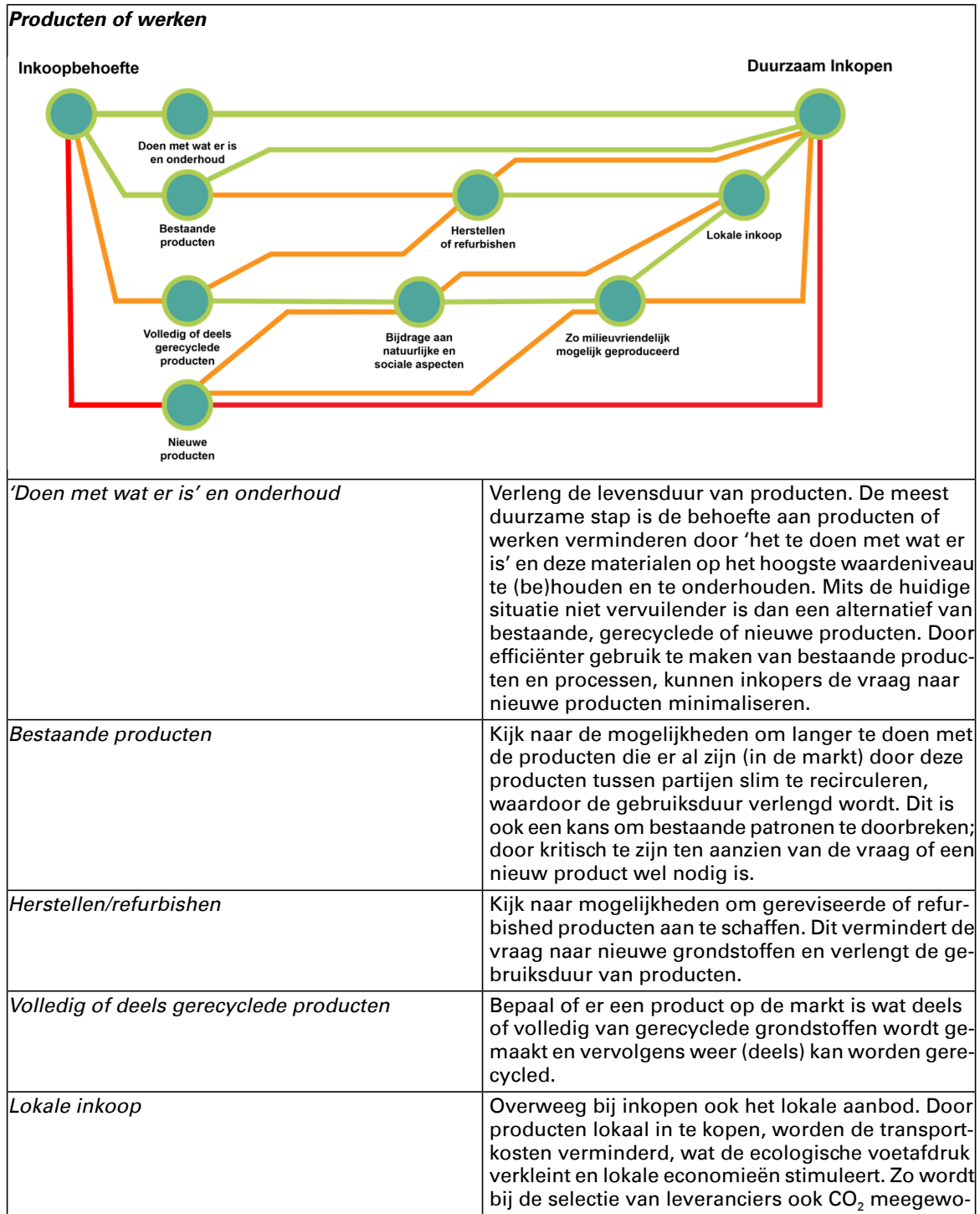
- RAW-systematiek (generieke gestandaardiseerde methode voor schrijven van bestekken)
- De Nieuwe Regeling 2011 (DNR 2011); een standaardcontract dat wordt gebruikt in Nederland voor technische en architectonische projecten

Bijlage 3: Duurzame Routekaart

Duurzame routekaart

Om richting te geven aan duurzaam inkopen hebben we een duurzame routekaart ontwikkeld voor producten of werken en diensten. Deze routekaart is bedoeld om bewustwording te stimuleren en daarmee (meer) bewust keuzes te kunnen maken, die leiden tot zo duurzaam mogelijk omgaan met grondstoffen. Bovendien geeft deze routekaart richting aan duurzame partnerschappen.

Onderstaande afbeeldingen voor producten of werken en diensten geven de meest duurzame routes weer (groen), de iets minder duurzame maar nog steeds duurzame routes (oranje), en de route die we in de huidige duurzaamheidstransitie soms nog genoodzaakt zijn om te nemen, maar uiteindelijk het liefst willen vermijden (rood).

	gen in de keuze, waardoor de lokale leveranciers bij een gelijk product een voordeel kunnen hebben.
<i>Nieuwe producten</i>	Koop nieuwe producten zo duurzaam mogelijk in. In de huidige duurzaamheidstransitie is het soms nog niet mogelijk om een noodzakelijk product anders in te kopen dan in een nieuwe staat. Ook dán kan er een positieve impact worden gemaakt op het inkoopproces, door met het nieuwe product bij te dragen aan natuurlijke en sociale aspecten, het zo milieuvriendelijk mogelijk te produceren en het lokaal in te kopen.
<i>Bijdrage aan natuurlijke en sociale aspecten</i>	Zorg ervoor dat nieuwe producten, als hier geen ontkomen aan is, streng zijn getoetst op hun bijdrage aan natuurlijke, sociale en financiële aspecten.
<i>Zo milieuvriendelijk mogelijk geproduceerd en vervoerd</i>	Zorg ervoor dat de producten zoveel mogelijk duurzaam zijn geproduceerd (energiezuinig en lage CO ₂ -uitstoot tijdens hun levenscyclus), groen zijn verpakt (zoals recyclebaar of biologisch afbreekbaar materiaal) en dat ze worden geleverd via zo lokaal mogelijke, duurzame logistiek (vervoersbedrijven die zich inzetten voor duurzaamheid en CO ₂ -reductie in hun transportactiviteiten).

<p>Diensten</p> <p>Inkoopbehoefte Duurzaam Inkopen</p>	
<i>Selectie leveranciers</i>	Laat duurzaamheidsaspecten meewegen bij de selectie van leveranciers. Kijk hierbij naar hun certificeringen, beleid en trackrecord op het gebied van duurzaamheid. Vraag leveranciers naar hun duurzaamheidsbeleid. Laat de leverancier aantoonbaar maken hoe zij de SROI-component invullen.
<i>Lokale leveranciers</i>	Geef de voorkeur aan lokale leveranciers om de ecologische voetafdruk van diensten te verminderen en de lokale economie te ondersteunen. Zo wordt bij de selectie van aannemers ook CO ₂ meegewogen in de keuze, waardoor de lokale aannemers bij een gelijke dienst een voordeel kunnen hebben.
<i>Samenwerking en dialoog</i>	Werk nauw samen met leveranciers (in langdurige contracten waar mogelijk) om (duurzaamheids)doelen te bereiken en moedig een voortdurende dialoog aan om (duurzame) initiatieven te bevorderen.